

IUAES

Le yáax yóok'olkaabil much'táambalil IUAES, Unión Internacionalil Ciencias Antropológicas yéetel Etnológicaso' (k'aaba'ata'ab túun ICAES) meenta'ab tu Nojkaajil Londres tu ja'abil 1934. Líik'ul le je'elo', jo'op'éelal ja'abil u beeta'al yóok'olkaabil much'táambalo'ob je'elbix xan (ichil)much'táambalo'ob chichantako'ob ti' jejeláas kúuchilo'obil yóok'olkaab. Le much'táambalo'oba' ts'o'ok u suuto'ob je'ex kúuchilo'ob uti'al antropologo'ob, etnologo'ob yéetel academico'ob ku xokiko'ob keetel ba'alo'ob ku taalo'ob ti' jejeláas nojlu'umilo'ob. U jaajile', jump'éel ba'al ku kaxtik IUAESE' u ts'áajik u páajtalil múul meyaj yéetel keetel táakpajal ichil éet meyajob, ka yanak k'extáambal ichil le jejeláas xookobil antrologia ku meenta'al tuláakal yóok'olkaabo'.

IUAESE' jkáaj u meyaj tu ja'abil 1948 kex u a'almajt'aanile' ku ya'alik 1968. U káajbale' ku taal ti' k'a'ana'an múuch' kaxanxookilo'ob antropologo'ob yéetel etnologo'ob, ichil le je'elo'obo' yaan jump'éel jkáaj 1958. Ba'ax ku kaxtik IUAES leka'aj ts'o'ok u Ka'ap'éel Noj Yóok'olkaabil Ba'ateltáambale' yaan u yil yéetel u kaxanil ka yanak jump'éel yóok'olkaabil xma' ba'atelil yéetel chímpolil jela'an ti' le yaanchaj ka'alikil u yúuchul le ba'ateltáambalo', tu'ux ila'ab u k'a'abetil u mu'uk'a'ankuunsa'al le u Xokobil u kuxtal kaajo'obo', ichilo'obe' le u xokobil u kuxtal máako'obo'. Líik'ul u káajbale', u jach kaxanil IUAESE' u kóochtal u paakatil yéetel u tuukulil u yojéelal u kuxtal máak uti'al u táakbesik u paakat yóok'olkaabil jejeláas kaajo'ob. Yéetel le tuukula', ya'abkach noj ka'analxooko'ob ku taalo'ob ti' jejeláas nojlu'umilo'obe' táakpaja'ano'ob ti' le jach k'a'ana'an meyajob il le múuchxooko'oba'.

U jo'olpóopilo'ob IUAESE', ichilo'obe' U Noj Jo'olpóopil Junji Koizumie', u yáax t'aanil le mola'aya', ka'alikil u meyaj poolilo'ob IUAESE' ku táan óoltiko'ob le jejeláas kaxanil ku meyajtik u jejeláas yéetel u ya'abil kúuchil tu'ux ku táakpajal le u xokobil u kuxtal máako', ku p'áatal bey u chuunil u meyaj le mola'aya'. Yaan meyaj poolilo'ob yaan u kúuchil web yéetel u ts'albil ju'uno'ob, ka'alikil xan u ya'abile' ma' tu jáawal u meentiko'ob múul paklan tsikbal meyajil ichil le u much'táambalo'obil IUAES yéetel uláak' yóok'olkaabil much'táambalo'obe'.

IUAESE' junjaats ti' Consejo Internacional ti' Ciencia (ISC ti' u káajbal u ts'íibil ich íngles), ku táakbesik ka'anal xooko'ob, múuch'ilo'ob yéetel mola'ayo'obil tuláakal yóok'olkaab, je'ex ti' ciencias sociales beyxan naturales. Beyxan táakpaja'an ti' Consejo Internacional ti' Filosofía yéetel Ciencias Humanas (CIPSH), jump'éel yóok'olkaabil mola'ay uti'al u xak'alxo'okol le máakilo'obo'. Beyxan unaj u ya'ala'al tu ja'abil 2017e' IUAES yéetel WCAA (Consejo Mundial ti' Asociaciones Antropologicase') much'lajo'ob ka tu meentajo'ob jump'éel túumben mola'ay ka'ajaatsil u jo'olpóopilo'ob k'aaba'ata'an Unión Mundial ti' Antropología (WAU). Le jatsabila' ku béeykunsik u yaantal much'talil ichilo'ob yéetel xan u jatspajlil tu ka'ap'éelal. U Noj Jo'olpóopilo'ob WAUe' meenchaja'an tumen wajaytúul u jo'olpóopilo'ob le u ka'ap'éelal mola'ayo'ob ku ch'a'iko'ob t'aanilo'ob yóok'ol k'a'ana'an ba'alo'ob yéetel ku múul meyajob je'ebix jump'éel mu'uk'a'an yóok'olkaabil mola'ayo', ka'alikil junjump'éelile' ku páajtal u meentik u meyaj tu juunalo'ob xan.

IUAESE' ku ts'áajik u yóol u meyaj ti' u kanáantik le meyajila' yéetel xan le xak'al kuxtal máako'obo'. Ya'ab u téenel, ka yaanchaj ch'iint'aan ti' le xak'alxooko'ob yéetel ti' le u xak'alxookil u kuxtal máako'obo', IUAESE' tu ts'íibtaj tuukulo'ob yéetel tu túxтаж k'ubent'aano'obil áantaj ti' máaxo'ob k'a'abet ti'. Le jejeláas meyajo'obil IUAES, WCAA yéetel WAUe' ku k'ujsa'al ti' u múuch'il xooko'obe' ti' ts'albil ju'uno'ob ku jóok'ol ka'atéen ichil jump'éel ja'ab yéetel xan tu'ux ku ts'a'abal ojéeltbil ba'ax ku yúuchul ku máansa'al ichil redes sociales yéetel ti' correo electrónico.

Translated into Maya language by Fidencio Briceño Chel